

ถั่ว...สินค้าส่งออกสำคัญของพม่า

“พืชตระกูลถั่วและถั่ว (Pulses and Beans)” เป็น 1 ใน 4 สินค้าเกษตรหลักของพม่า (นอกเหนือจากข้าวเปลือก ฝ้าย และอ้อย) และยังเป็นสินค้าส่งออกสำคัญอันดับ 4 ของพม่าด้วย (รองจาก ก๊าซธรรมชาติ ไม้เนื้อแข็ง และเครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ) โดยในปีงบประมาณ 2546/47¹ การส่งออกถั่วมีมูลค่ารวม 1,729 ล้านดอลลาร์ (ประมาณ 290 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็น 12.3% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของพม่า ถั่วที่มีการส่งออกมาก ได้แก่ ถั่วเขียวผิวดำ ถั่วแระ ถั่วเขียวผิวมัน ถั่วหัวช้าง ถั่วเนย เป็นต้น สำหรับตลาดส่งออกถั่วที่สำคัญที่สุดของพม่า คือ อินเดีย (กว่า 70% ของมูลค่าการส่งออกถั่วทั้งหมดของพม่า) รองลงมา ได้แก่ ปากีสถาน ญี่ปุ่น บังกลาเทศ และอียิปต์ ตามลำดับ

การปลูกถั่วในพม่า

ในบรรดากลุ่มประเทศสมาชิก ASEAN พม่าเป็นประเทศที่มีการส่งออกถั่วมากที่สุด เนื่องจากพม่ามีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก อีกทั้งยังมีน้ำและดินอุดมสมบูรณ์ โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลพม่ามีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกถั่วในประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ภายใต้แผนพัฒนาด้านการเกษตรระยะสั้นฉบับที่ 3 ของพม่า (Third Five Year Short Term Plan : 2544/45 – 2548/49) รัฐบาลพม่ามีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกถั่วเป็น 8.5 ล้านเอเคอร์ ภายในปี 2548/49 เพื่อตอบสนองต่อความต้องการบริโภคถั่วทั้งในประเทศและตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2546/47 พม่ามีพื้นที่เพาะปลูกถั่วรวม 8.18 ล้านเอเคอร์ และมีปริมาณผลผลิตรวม 92.1 ล้านตะกั่วหรือเฉลี่ยราว 11.26 ตะกั่ว/เอเคอร์

โดยทั่วไปเกษตรกรพม่านิยมปลูกถั่วกันในช่วงนอกฤดูปลูกข้าว ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มแร่ธาตุในดินได้ อันจะเป็นผลดีต่อการเพาะปลูกข้าวหรือพืชเกษตรอื่น ๆ ในฤดูกาลถัดไป สำหรับประเภทถั่วที่นิยมปลูกกันมากในพม่า คือ

- **ถั่วเขียวผิวดำ (Black Gram)** ปลูกมากทางตอนใต้ของประเทศในเขตอิรวดีและเขตย่างกุ้ง และมีปลูกบ้างในเขตมณฑลทะเลย์ ซึ่งอยู่ทางตอนกลางของประเทศ โดยสามารถปลูกได้ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงฤดูหนาว ราวเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมของปีถัดไป ทั้งนี้ รัฐบาลพม่ามีเป้าหมายที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตให้ได้ 20 ล้านตะกั่ว/เอเคอร์ ภายในปี 2548/49

- **ถั่วแระ (Pigeon Pea)** ปลูกมากทางตอนกลางของประเทศในเขตมณฑลทะเลย์และเขตมาเกว ปลูกได้ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ของปีถัดไป ทั้งนี้ รัฐบาลพม่ามีเป้าหมายที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตเป็น 25 ล้านตะกั่ว/เอเคอร์ ภายในปี 2548/49

- **ถั่วเขียวผิวมัน (Green Gram)** ปลูกมากทางตอนกลางและตอนใต้ของประเทศ สามารถปลูกได้แตกต่างกันตามพื้นที่ กล่าวคือ ทางตอนกลางของประเทศ ในเขตมาเกวและเขตพะโค จะปลูกได้ปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกปลูกในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน ครั้งที่ 2 ปลูกในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ของปีถัดไป สำหรับการปลูกทางตอนใต้ของประเทศ ในเขตย่างกุ้ง

¹ ปีงบประมาณของพม่า คือ 1 เมษายน-31 มีนาคม ของปีถัดไป

จะปลูกได้ปีละครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมของปีถัดไป โดยถั่วเขียวผิวมันที่ปลูกในเมือง Thonegwa และเมือง Khayan ในเขตย่างกุ้ง จะมีชื่อเสียงทั้งในด้านคุณภาพและเมล็ดของถั่วที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้น ถั่วเขียวผิวมันที่ปลูกในเขตนี้จึงนิยมส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลพม่ามีเป้าหมายที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตให้ได้ 20 ตระกร้า/เอเคอร์ ภายในปี 2548/49

แนวโน้มการส่งออกถั่ว

รัฐบาลพม่ามีเป้าหมายที่จะขยายตลาดส่งออกถั่วไปยังประเทศในตะวันออกกลางมากขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา โดยคาดว่าความต้องการบริโภคถั่วในแถบตะวันออกกลางจะมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นราว 5-10% ในช่วง 5 ปีข้างหน้า อีกทั้งพม่ายังมีความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้งซึ่งใกล้เคียงกับประเทศในตะวันออกกลางมากกว่าประเทศผู้ส่งออกถั่วรายสำคัญอื่น ๆ เช่น แคนาดา สหรัฐฯ และออสเตรเลีย เป็นต้น

สำหรับการขยายตลาดส่งออกถั่วมาไทย ภายใต้ “ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง” หรือ “ACMECS” ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนภาคเอกชนรับซื้อสินค้าแบบทำสัญญาผูกพัน (Contract Farming) กับประเทศพม่า โดยไทยจะให้การสนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์ ให้ความรู้ในการเพาะปลูก ให้เงินทุนแก่พม่า พร้อมรับซื้อสินค้าเกษตรหลายรายการจากพม่า ซึ่งรวมถึงถั่วด้วย โดยไม่เก็บอากรขาเข้า ทั้งนี้ ความร่วมมือดังกล่าวมีอย่างต่อเนื่อง ล่าสุด เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 ภายใต้โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Agricultural Cooperation in the Greater Mekong Subregion) ไทยและพม่าได้ร่วมลงนามใน *โครงการทดลองปลูกถั่วเหลืองในพม่า* โดยพม่าจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ามารับการฝึกอบรมในไทย เพื่อนำความรู้ดังกล่าวกลับไปทดลองปลูกถั่วเหลือง 11 สายพันธุ์ ในพม่า อาทิ ในเขตพะโค เขตย่างกุ้ง เขตอิรวดี และรัฐชาน เป็นต้น ทำให้คาดว่าในอนาคตพม่าจะขยายตลาดส่งออกถั่วมายังไทยได้มากขึ้น ทั้งนี้ หากพม่าสามารถปลูกถั่วเหลืองในเชิงพาณิชย์เพื่อส่งออกมายังไทยได้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้จากการส่งออกให้แก่พม่าแล้ว ไทยยังจะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าถั่วเหลืองจากพม่าซึ่งจะมีราคาที่ถูกกว่าการนำเข้าจากบราซิล อาร์เจนตินา และสหรัฐฯ อย่างเช่นในปัจจุบัน²

ส่วนเศรษฐกิจต่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ
ตุลาคม 2548

² ปัจจุบันไทยยังผลิตถั่วเหลืองได้ไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้จำเป็นต้องนำเข้าถั่วเหลือง และกากถั่วเหลืองจากต่างประเทศ